

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา
ฉบับความสมเด็จพระปรমানุชิตชิโนรส

เล่มหนึ่ง

ตั้งแต่สร้างกรุงศรีอยุธยาถึง สิ้นรัชกาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

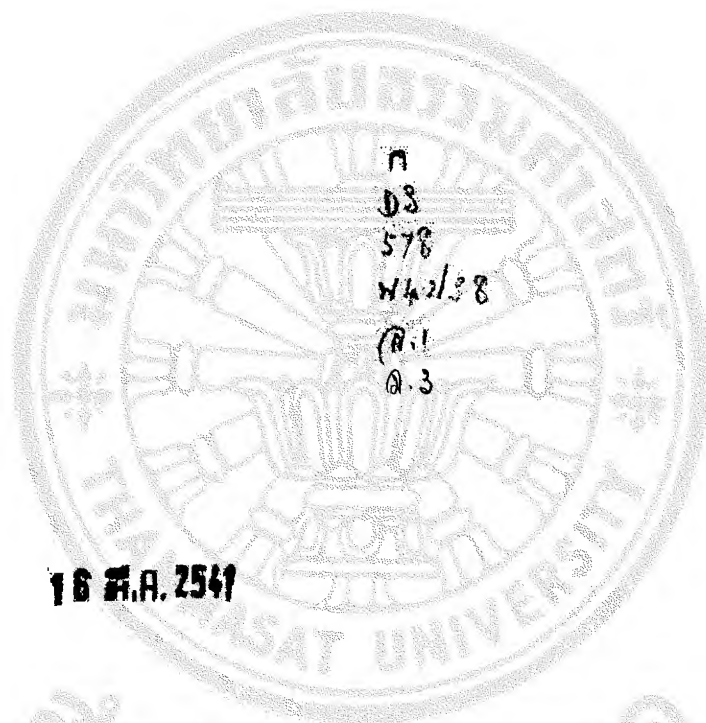
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โปรดให้พิมพ์พระราชทานในงานเมรุ
นายพลเอก อุ่ม พิชยนทรโยธิน

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2485

พระเมรุวัดเทพศิรินทราวาส

16 ส.ค. 2541

สำนักหอสมุด

02085

สำนักหอสมุด

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา
ฉบับความสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส
เล่มหนึ่ง

ตั้งแต่สร้างกรุงศรีอยุธยา ถึง สิ้นรัชกาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
โปรดให้พิมพ์พระราชทานในงานเมรุ
นายพลเอก อุ่ม พิชยนทรโยธิน
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
เมื่อนท 16 ธันวาคม พ.ศ. 2485
พระเมรุวัดเทพศิรินทราวาส

คำนำ

สำนักพระราชวัง ได้แจ้งความมายังกรมศิลปากร ให้เลือกหา
เรื่องหนังสือสำหรับพิมพ์แจกเป็นของพระราชทานในงานเมรุ ท่านนา
พลเอก อุ่ม พิษยนทรโยธิน ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ฯ กรม
ศิลปากรจึงจัดให้พิมพ์พระราชพงศาวดารความนี้ ทุนเกล้า ฯ ถวาย
สนองพระราชประสงค์

พระราชพงศาวดารความนี้ ได้พิมพ์ไว้ นานแล้ว ในพวก
นักพงศาวดารแต่ก่อนว่า พระราชพงศาวดารฉบับพิมพ์ 2 เล่มบ้าง
พระราชพงศาวดารฉบับหมอบรัดเลบ้าง ทั้งนี้ เพราะพระราชพงศาวดาร
ความนี้ หมอบรัดเล หมออดอนดำนานาชาติอเมริกัน ซึ่งตั้งบ้านเรือน
และโรงพิมพ์อยู่ปากคลองบางหลวง จังหวัดธนบุรี ได้พิมพ์ขึ้น
หน้าเป็นครั้งแรก แต่พิมพ์เย็บเล่มเป็นหนังสือ 2 เล่มจบ จึง
เรียกชอกกันมาดังนี้ แต่ตามที่ได้ชกกันมาในชั้นหลังว่า พระราชพง-
ศาวดารความนี้ เป็นด้านวนที่สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 ซึ่ง
เรียบเรียง จึงเรียกเป็นทหมายุกัน ในหมู่นักพงศาวดารชั้นหลังว่า
พระราชพงศาวดารฉบับกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ซึ่ง
นับแต่หมอบรัดเลได้จัดพิมพ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2407 มาจนถึงบัดนี้ ก็เป็น
เวลาถึง 78 ปีแล้ว เวลาฉบับนี้หายาก กรมศิลปากรได้เคยได้
ตรวจดูฉบับต้นฉบับแห่งเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ เห็นว่าไม่สู้จะสะอาด
ชัดเจนมากนัก จึงจัดพิมพ์ขึ้นอีก เพื่อเป็นคู่มือของนักศึกษาด้าน

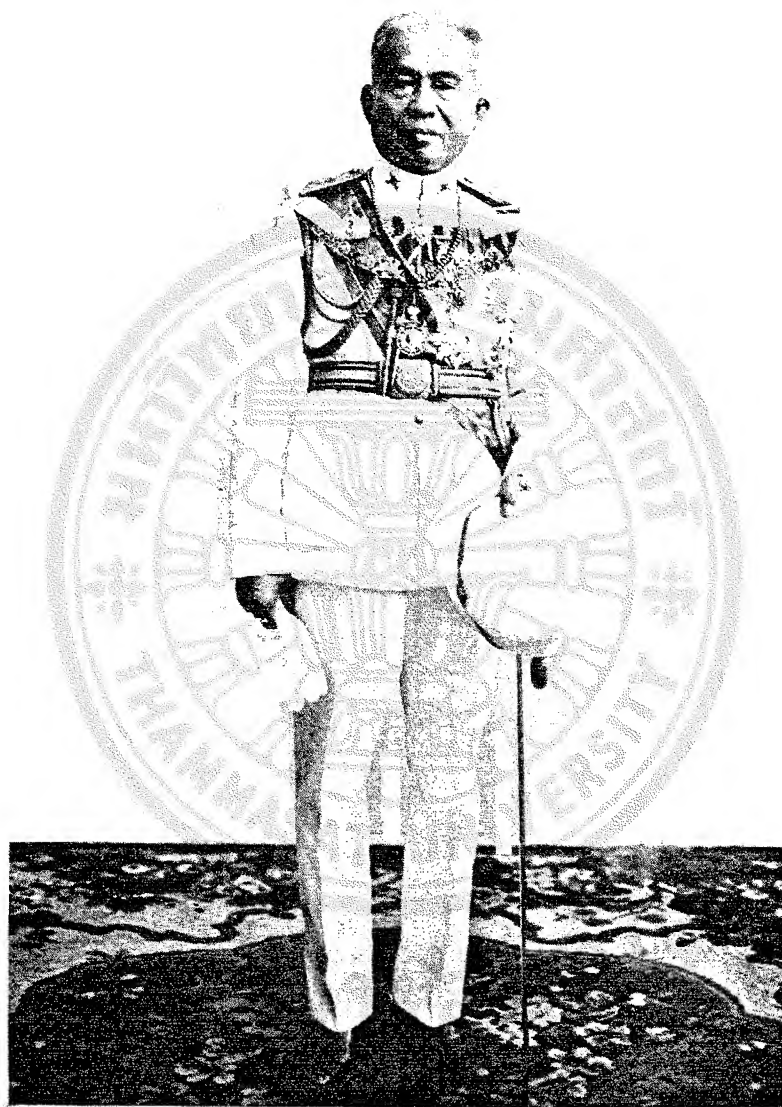
ประวัติศาสตร ที่จะใช้ตอบสนองคําคว่าหนักถนที่ปรากฏจากความ
หลาย ๆ ฉบับด้วยกัน

กรมศิลปากรขอถวายอนโมทนาในพระราชกุตศราดี ซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้พิมพ์หนังสือพระราชทาน เนื่องในงานเมรุ
ท่านนายพลเอก อุ่ม พิชเยนทรโยธิน ผู้ดำเหรัตราการแทนพระองค์
เป็นมณูญพานสงัดนบเนื่องในทกตํานานุบาทน ขอพระราชกุตศนจูงดํ
วิริยผลตบั่นตํานให้ท่านนายพลเอก อุ่ม พิชเยนทรโยธิน ผู้ดำเหรัตรา-
การแทนพระองค์ ฯ จงเสวยอถิคุณมณูญผลตามถานะนิยม สดมดั่งพระ
ราชปณิธานทุกประการ เทอน.

กรมศิลปากร

5 ธันวาคม 2485

สำนักหอสมุด

นายพลเอก อุ่ม พิชเชนทรโยธิน

เกิด วันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2414

ตาย วันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2485

พระราชพงสาวดารพิลดาร์

ตั้งแต่พระเจ้าอยู่หัวทองด้วงกรุงศรีอยุธยา

สุภมส์ดศักราช 712 ปีชานโทศก, วันศุกร์เดือนห้าชนทศก,
เพลาสามนาฬิกาแก้วบาท, สถาปนากองพระมหานครศรีอยุธยา ช้พ่อ
พราหมณ์ไทเวียดตั้งพระกตปบาท, ได้ตั้งขกถัดนวดโคตนมพนชนหนึ่ง
แด่ลางพระทนต์ไพฑธรมหาปราช้ของคหนึ่ง, ลางพระทนต์ไพชยนคัมหา
ปราช้ของคหนึ่ง, ลางพระทนต์ไธธรรยมหาปราช้ของคหนึ่ง, แด
พระเจ้าอยู่หัวได้เค็ดเข้ามาครองราชสมบัติ ช้พ่อพราหมณ์ถวายพระนาม
ว่า สมเค็ดพระรามาชบดศักรบรบมบพิตรพระพุทธเจ้าหนุ่, กรุงเท
พทวารวดีศรีอยุธยาหาดลกภพพรตนาชานบรมมย. จึงให้สมเค็ด
พระเจ้าลูกเทอพระราเมศักรชนไปครองราชสมบัติในเมืองดพบร์ ครอง
นนพระยาประเทศราชชน 16 เมือง, คือเมืองมดากา, เมืองชวา, เมือง
ตะนาวศรี, เมืองนครศรีธรรมราช, เมืองทวาย, เมืองเมะตะมะ, เมืองเมะ
ตาแดง, เมืองสังขดา, เมืองจันทบุรี, เมืองพัตนโลก, เมืองสุโขทัย, เมือง
พิไชย, เมืองสุวรรณคโลก, เมืองพิจิต, เมืองกาแพงเพชร, เมืองนครสุวรรณค
แถมให้ชนไปเชินสมเค็ดพระเจ้าลูกเทอพระราเมศักรลงมดแต่เมืองดพบร์
ซึ่งพระกรนาครคัว่าชนแปะพักครจะให้ออกไปกระทำเสย. พระราเมศักร
ไธเวียดยกพลห้าพัน, ไปตั้งกรุงกมพูราชบดเพดพลบค. พระยอปราช
ราชบุตรพระเจดกมพูราชบดทนต์, ทพเจชชยกมาเดยตาหนุ, ยม
ไธพรอมมณ, ครอบออกโสมภพ พระเจดกมพูราชบดเทมคณ. พระยา

อุปราชก็ออกโจมทัพ, ทพนายไม่ทนคงค่าย, ก็แตกฉานมาประทะทัพหลวง,
 เสด็จพระสร้อยดลัด แก่ชาวกรมขุนราชบุรี, มีชาวเขามาถึงพระนคร มีพระ
 ราชโองการให้ขุนคำหวดออกไปอันเงินล่เม็ดพระบรมราชาธิราชเจ้า, ผู้
 เป็นพระเชษฐาใหญ่ นมเมืองสุพรรณบุรี. ครั้นได้เด็เข้ามาถึงพระนครแล้ว,
 พระเจ้าอยู่หัวครครว่า, ให้เงินเส้นท่านออกไปช่วยหลานท่าน. ล่มเม็ด
 พระบรมราชาธิราชเจ้าจึงยกทัพออกไปถึงกรุงศรีอยุธยา, ได้รับเอา
 รัชชานะได้, ให้กวาดเขาดายครัวชาวกรมขุนราชบุรี, เขาในพระนครเป็น
 อันมาก.

ฉักราช 715 ปีมะเส็งเบญจศก, วนพรรหัดเคือนัดชนคานาง
 เพลาต้องนัดกาห้าบาท, ซึ่งพระกรุณาตรัดว่า, ทศาทนถเวียงเด็กนนให้
 ดถาปนาพระวิหาร, แดพระมหาธาตุเป็นพระอารามแล้ว, ให้นามชื่อว่า
 พุทธโธสรย มาขุนสุวรรนพินิจไยตถกตถุสดีดัย, ตัวเป็นสองตัว
 แปลกทั้งสี่ดกัน. ไก่พระสร้อยโธสไฟฟองตถกตถุสดีดัยดองสี่ด.

ฉักราช 725 ปีเถาะเบญจศก, ซึ่งพระกรุณาตรัดว่า, เจ้าแก้ว
 เจ้าไทยออกอหิวดาถโรคตาย, ให้ขุนเมวเดียน, ทปดงสพนน, ให้
 ดถาปนาพระเจดีย์แดพระวิหารเป็นพระอารามแล้ว, ให้นามชื่อว่า
 บำแก้ว

แผ่นดินสมเด็จพระราเมศวร

ฉักราช 731 ปีระกาเอกศก, ล่มเม็ดพระบรมราชาธิราชเจ้าเกิดสวรรคต,
 หยในราชสมบัติ 20 ปี, ล่มเม็ดพระราเมศวรเสด็จมาจากเมืองสุพรรณ,
 ผนวชของราชสมบัติ.

แผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราช

ครั้นถึงฉักราช 732 ปีจอโทศก, สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้า
เข้ามาแต่เมืองสุพรรณบุรี, เสด็จกลับทูลเกล้าฯ, สมเด็จพระบรมราชาธิ-
ราชเจ้าได้เสด็จเข้ามา, สมเด็จพระรามาธิบดีออกไปอันเงินได้เสด็จเข้ามาพระ
นครถวายราชสมบัติ, แล้วถวายบังคมลากลับขึ้นไปดงบุรีดงเก่า.

ฉักราช 733 ปีกุน ตรีศก, สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้า, ได้เสด็จ
ไปหาเมืองฝ่ายเหนือและใต้เมืองเหนือทองปวง.

ฉักราช 734 ปีชวด จตุศก, ได้เสด็จไปหาเมืองนครพังกาและ
เมืองแซงเซา

ฉักราช 735 ปีฉลู เบญจศก, ได้เสด็จไปหาเมืองชากังราว, และ
พระยาไชยแก้ว พระยากำแหงเจ้าเมือง, ออกต้อนรับท่าน ๆ ได้ตัว
พระยาไชยแก้วตาย, แต่พระยากำแหงและไพร่พลทองปวงหนีเข้าเมืองได้,
ทัพหลวงก็แตกกลับคนมาพระนคร.

ฉักราช 736 ปีชาน ฉศก, สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้าพระมหา
เถรภูมิภานุ, แรกสถาปนาพระธรรมมหาราชด้วยบุรพทิศ, หน้าพระ
บั้นหลังสูง 19 วา, ยอคนพูนสูง 3 วา.

ฉักราช 737 ปีเถาะฉศก, ได้เสด็จไปหาเมืองพระพิษณุโลก, และ
ได้ครองดินแดนเจ้าเมือง, กวาดครัวอพยพมาครั้งนั้นมาก.

ฉักราช 738 ปีมะโรงอศก, ได้เสด็จไปหาเมืองชากังราวได้
พระยากำแหงและท้าวผากองคตกนทา จะยกทัพหลวง, ครั้นทัพได้ท้าว
ผากองคตกนทา, ได้เสด็จยกทัพหลวงตามทัพท้าวผากองคตก, ได้ท้าว
พระยาแสนพูนสูงครั้งนั้นมาก, แล้วทัพหลวงได้แตกกลับคนพระนคร.

ถักราช ๗๔๒ ปีวอกโทศก, ดัดเค็ดไปเอาเมืองเชียงใหม่, และ
 ให้เขาปดนเมืองนครจำปาศิไต, จึงแต่งหนังสือให้เขาไป. หมั้นนคร
 ให้เจ้าเมืองนครจำปาสงออกมากถวยบังคม, แลทพหดวงดัดเค็ดกตบคน
 พระนคร.

ด้กราช 744 ปีจอ จัตวาธก, ด้มเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้า
 ด้เค็ดสวรรคตพยุในราชด้มบค 13 ปี, จงเงาของถนราชกุมารชนครอง
 ราชด้มบค ไคเจตวน ด้มเด็จพระวามะด้วรด้เค็ดงมาแต่เมืองถพบุรี,
 เขาในพระราชวังกมเอาถจกเงาของถนไคให้พคาคด้ย่นวดคโคกพระยา.

[illegible]

ดียังพระที่นั่งมณฑลภิเษก, เพลา 10 ทุ่มทอดพระเนตรไปโดยฝ่ายทิศ
 บุรพ, เห็นพระตำรวจกรมรักษาปฏิบัติหารัย, เรียกปลัดวังให้เอาพระราชยาน
 ขงส์เค็ดออกไป, ให้กรุยกับขันไว้สถาปนาพระมหาธาตุขึ้นสูง 19 วา
 ยอดคนพุ่มสูงสามวา. แล้วชวนนามให้ชอวคัมหาธาตุ, และให้ทำ
 พระราชพิธีประเวศพระนครและเฉลิมพระราชมณเฑียร. ชะนวนพระยา
 กัมพูชายกเข้ามาลงเมืองชลบุรี, กวาดครัวอพยพหญิงชายในเมืองชลบุรี
 และเมืองจันทบุรี, คนประมาณหกพันเจ็ดพันกลับไปเมืองกัมพูชาบริด.
 สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวให้พระยาไชยณรงค์เป็นทัพหน้า, ยกไปถึงฉวาง
 แยก. ชาวกัมพูชาออกมาตักทพระยาไชยณรงค์, ได้รับพุงกันเป็นจำนวนมาก,
 พระยากัมพูชาแตกฉาน. พระเจ้าอยู่หัวให้ตั้งค่ายประจำทัพหย่อมสามวัน,
 แล้วยกเข้าตีแตกฉานเข้าเมืองได้พระยากัมพูชาลงเรือหนี. พระเจ้าอยู่หัว
 ดงจากช้างให้ยิงปืนหนักดับลงไปต้อนหนีคืนเป็นเพลิงลุกขึ้น. พระยากัม-
 พูชาหนีไปรอด. จับได้แต่พระยาอปราชบุตรพระยากัมพูชา. ให้พระยาไชย
 ณรงค์หิ้วเมืองกัมพูชาไว้คนห้าพัน, พระเจ้าอยู่หัวเสด็จคืนพระนครสร
 อยธยา. ครั้นหุ้มนายอนยกมารบ, ถ้ามาน้อยชาวกัมพูชาเป็นโจร,
 ถ้ามามากก็เรวฉนไป. พระยาไชยณรงค์บอกหนังสือมากราบทูล. สมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวให้หนังสือตอบไป, ให้กวาดครัวอพยพยกมาถึงพระนคร
 แล้ว, ให้ทำพระราชพิธีประเวศพระนคร, แล้วปูนบำเหน็จรางวัลนาย
 ทัพนายกอง.

[illegible]

๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐

แผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราช.

ศักราช 780 ปีจอสัมฤทธิ์ศก, สมเด็จพระอินทราชาได้
 ถวายพระยศในราชสมบัติ 15 ปี, เจ้าชายพระยา, เจ้าพระยาเข้ามา
 ถึงราชสมบัติแก่กัน, เจ้าชายพระยามาตั้งหูกตบปามะพร้าวฉวัดปลับ
 พลาชัย, เจ้าพระยามาตั้งนัดชยภูมิ, จะเข้าทางตลาดเจ้าพรหม, ช้าง
 ค่นมาปะทะกันเข้าที่เชิงสะพานป่าถ่าน, ทงต้องพระองค์ขงพระเจ้าของ้าว
 ของพระสอชาตพรหมกันทงต้องพระองค์. มุขมนตรีออกไปเฝ้าเจ้าลำ
 พระยา, ทูลอากรขงพระเจ้าราชาธิราชคอกขางทงต้องพระองค์, แดง
 เชนัดเค็ดเข้ามาในพระนครของราชสมบัติ, ขงพระนามชื่อสมเด็จพระ
 บรมราชาธิราชเจ้า, จึงมีพระราชดำหริให้ชุดพระสอเจ้าชายพระยาเจ้า
 พระยาไปถวายพระเพลิง, ที่ถวายพระเพลิงนั้นให้สถาปนาพระมหาธาตุ
 แดงวิหารเป็นพระอารามแดง, ให้นามชื่อวัดราชบูรณะ ที่เจ้าชายพระยา,
 เจ้าพระยาชนชางกันถึงทวงคณน, ให้ก่อพระเจดีย์ต้องพระองค์ไว้ที่
 เชิงสะพานป่าถ่าน.

ศักราช 783 ปีเถาะตรีศก, สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้า
 ได้เค็ดไปเอาเมืองนครหลวงได้, จึงให้พระวราชบุตรหูกครองเมือง, พระ-
 นครอินทเจ้าครองราชสมบัติณะเมืองพระนครหลวง, ท่านจึงให้เอาพระยา
 แก้วพระยาทยแต่ละครอบครองกับทงรูปพระโครูป ถึงหัดคทงปองมาค้อย,
 ครนลงพระนครด้วยพระยา, จึงให้เอารบัดคทงปองไปบูชาไว้หน้าพระ
 ถาวรณมหาธาตุบ้าง, ไปไว้วัดพระสอธรรมเพณบาง.

จักราช 786 ปีมะโรงฉก, ส้มเค็ดพระบรมราชาธิราชเจ้าต่าง
วักมเหยงคน, ส้มเค็ดพระรามเอ็ดวผู้เป็นพระราชกุมาร, ส้มเค็ดไปเมือง
พระพิณโตก. ครงนเห็นนาพระเนตรพระพุทธรชินราชตกออกเป้นโดหิต.

จักราช 788 ปีมะเมียฉก, ครงนเกิดเพลิงไหม้พระราช
มนเทียรสถาน.

จักราช 789 ปีมะแมพศก, ครงนเกิดเพลิงไหม้พระที่นั่ง
ศรีมูข.

จักราช 790 ปีวอกฉก, ส้มเค็ดพระบรมราชาธิราช-
เจ้าเค็ดไปเอาเมืองเชียงใหม่. แะเข้าปล้นเมืองมิไค, พอชงประชาว
ทัพหลวงเค็ดตกตบคน.

จักราช 792 ปีจอโทฉก, ส้มเค็ดขนไปเค็ดเมืองเชียงใหม่อีกคร้งหนึ่ง,
แะตงทัพหลวงคาบหนายกเค็ด, ครงนได้ชเถยเค็ดดองหมั้น, ทัพ
หลวงเค็ดตกตบคน.

แผ่นดินพระบรมไตรโลกนาถเจ้า

จักราช 796 ปีชานฉก, ส้มเค็ดพระบรมราชาธิราชเจ้าเค็ด
สวรรคต, หยในราชสมบัติ 16 ปี. ส้มเค็ดพระรามเอ็ดวผู้เป็น
พระราชกุมาร, ชนครองราชสมบัติ, ชงพระนามชื่อพระบรมไตรโลกย
นาถ, ยกวงท้าเป็นวคพระอัครราชกุมาร, ส้มเค็ดตงไปตงพระราชนิเณ
ประทับหยามนา, จึงให้ดวงพระที่นั่งเบญจรัตนมหาปราสาทของคหนึ่ง,
ดวงพระที่นั่งอัครราชกุมารปราสาทของคหนึ่ง, แะดวงพระที่นั่งชยสุนนพคำ
เหม่งนา, ให้เออททานเป้นคหนึ่งพระคทาโหม เชพตคหนึ่งเป้นคหนึ่ง

นายก. เอาขุนเมืองเป็นพระนครบาลเมือง. เอาขุนวังเป็นพระธรรมา
ชิกรณ. เอาขุนนาเป็นพระเกษตรรา. เอาขุนคลังเป็นโกธำธบด. ถอดักค
นาหมนหนง. แดทกถวายพระเพลิงส้มเค็ดพระเจ้ารามาชบด, ทพระองค์
อ้างกรุงน. ให้สถาปนาพระมหาธาตุ, แดพระวิหารเป็นพระอาราม,
แด้ให้นามซออดพระราม.

ดักราช 802 บิดอกโทดัก, ครงนคนออกทรวัดตายมาคณัก.

ดักราช 803 บิระกาดัก, แดงทพไปเอาเมืองมถาคา.

ดักราช 804 บิระจควาดัก, แดงทพไปเอาเมืองดักเพณ, ครง
นดเค็ดหนนทพนไป, ตงทพทวงค่านบ้านโคน.

ดักราช 805 บิกันเบบจดัก, เขาเปดอกแพงเปันทนานละ 800
เบย, เบยเพองละแปดรอยเบย, เกวียนหนงเปเงินดามชงตบดบบาท.

ดักราช 806 บิชาคณดัก, ให้บำรุงพระพุทสด้านาบริบูรณ์แะ
หล่อรูปพระโพธิสัตว์ 550 พระชาติ.

ดักราช 808 บิชาณอถดัก, เล่นการมทรวัดของพระแะพระ
ราชทานดมนพราหมน, แดณพทงปอง. ครงนพระชาละเตียงคคกบด,
ททวงปองไปแดมทวราช.

✓ ดักราช 809 บิเถารนพดัก, พระยาชะเตียงนามทวราชมาเอาเมือง
พระพิณโดก, เขาปดณเมืองเปดามถาคได้. จึงยกทพไปเอาเมือง
ก้าแพงเพชร, เขาปดณเมืองถงเจตวนมได้. ดมเค็ดพระบรมไตรโลกย
มากเจ้า, แดดมเค็ดพระอินทวราช, สเค็ดชนไปช่วยเมืองก้าแพงเพชร
น. แดดมเค็ดพระอินทวราช, ตทพพระยาเกยรัตเค็ด, ทพทวนม
ประทพทมนนกรโคชนชางควยหมนนกร. แดชดักถวทงถวราช, เขา

รวมเอาช่างพระทนต์ช่างเคียว. ครงนพระอินทรราชาเจ้าต้องบันนพระ
พักตร, ทพมหาราชนพเด็กกตบคนไป.

ดักราช 810 ปี่มะโรงดัก, ส้มเค็ดพระบรมไตรโลกย
นาถเจ้า, ต้างพระอิหรววดีดูตามนี้.

ดักราช 811 ปี่มะเล่งเอกดัก, ส้มเค็ดพระบรมไตรโลกยนาถเจ้า,
ซงผนวนนวดดูตามนี้ได้แปดเดือน, แดงตาผนวน.

ดักราช 813 ปี่มะแมดัก, ครงนท้าวผานพซึ่งเมืองเชียงใหม่
กันแกท้าวตูก.

ดักราช 815 ปี่ระกาเบญจดัก, ส้มเค็ดพระเจ้าหยู่หัวใต้ข้างผอก.

ดักราช 816 ปี่จอนดัก, ส้มภพพระราชโอรสท่าน.

ดักราช 818 ปี่ชวดดัก, ส้มเค็ดไปเมืองชเรเตียง.

ดักราช 821 ปี่เกาะเอกดัก, แรกตงเมืองนครไทย.

ดักราช 822 ปี่มะโรงโทดัก, พระดีหราชเตโชถึงแก่กัม

ดักราช 824 ปี่มะเม็ญจควาดัก, พระยาตานซางกงแก่กัม. พระ
ราชทานให้อภิเษกพระยาชาวชวา, เป็นพระยาตานซาง.

ดักราช 826 ปี่วอกดัก, ซงพระกรุณาให้เดินการมโหรีตพ,
ผดองพระสรวตนมหาราตุ 15 วัน.

ดักราช 828 ปี่จอนดัก, พระบรมราชาผู้เป็นพระราชโอรส
ผนอด.

ดักราช 829 ปี่กุนนพดัก, ส้มเค็ดพระราชโอรสเจ้าผนอด,
พระราชทานอภิเษกพระบรมราชาราชบุตรได้ในที่พระมหากุปราช.

ฉักราช 830 ปีชวดฉัมิทธิฉั, ฉัมฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉั
ไปฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉั.

ฉักราช 831 ปีฉัฉัฉัฉั, ฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉั.

ฉักราช 832 ปีฉัฉัฉั, ฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉั, ฉัฉัฉั
ฉัฉัฉัไปฉัฉัฉัฉั. ฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉั, ฉัฉัฉัฉั
เปฉัฉัฉัฉั. ฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัเปฉัฉัฉั, ฉัฉัฉัฉัฉัฉั
ฉัฉัเปฉัฉัฉั, ฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัเปฉัฉัฉั. ฉัฉัฉั
ฉัเปฉัฉัฉั. ฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉั
หุฉัฉัฉัฉั 38 ปี

ฉักราช 834 ปีฉัฉัฉั, แฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉั.

ฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉั

ฉักราช 835 ปีฉัฉัฉั, ฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉั,
ฉัฉัฉัฉัฉั, ฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉั.

ฉักราช 836 ปีฉัฉัฉั, ปฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉั
ฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉั.

ฉักราช 838 ปีฉัฉัฉั, ฉัฉัฉัฉัฉัฉัฉั, ฉัฉั
ฉัฉัฉัฉัฉั.

ฉักราช 839 ปีฉัฉัฉั, ฉัฉัฉัฉัฉั.

ฉักราช 841 ปีฉัฉัฉั, แฉัฉัฉัฉั, ฉัฉัฉั
ฉัฉัฉั ฉัฉัฉัฉัฉัฉั, แฉัฉัฉัฉัฉัฉั, ฉัฉั
ฉัฉัฉัฉั.

ครนถงถักกรษ 845 บเบาะเบบจถัก, วนถักกรเคอนเปดชนถัก
เอ็ดคก, ถดถงพระพุทชเจวพระถักถักวเพชถัก, คนวพระพุทชปถักถัก
เจานนถักพระบถักถักถักถักถักถักถัก 8 ว, พระพุทชถักถักถัก
4 ถัก, ถักถักถักถักถักถัก, พระถักถักถักถักถักถักถัก, ถักถัก
ถักพระพุทชปถักถักเจาถักถักถักถักถักถัก. ถักถักถักถักถัก
วถักถักถักถัก. ถักถักถักถักถักถักถักถัก. ถักถักถักถัก
ถักถักถักถัก.

สักราช 860 ปีมะเมียลัมภทรชก, สัมเด็จพระรามาธิบดี, แรก
 ให้ทำคำราชโองการ, แด่แรกทำสารบบขึ้นพระราชพิธีทุกเมือง
 ชะนัคคองดำโรงที่จะไปคดองดีสระจรเข้, คดองทบนางที่จะไปปากนา
 เจ้าพระยาคน. เรือใหญ่จะเดินไปมาขัดกัน. จึงให้ชำระชุดได้รูปเทพารักษ์
 ต้ององค์, หักด้วยทองดำริด, จารึกองค์หนึ่งขอพระยาแสนตา. องค์
 หนึ่งขอบาทสังกกร. ในห้วงคดองดำโรง กับคดองทบนางคดอง. จึง
 ให้พลกมบวงดวง, แด่รบออกมาปลุกสัตว์, เช่นชนประคิณกันไว้.
 ณะเมืองพระประแดง.

[illegible]

ตำรวจ 867 บินลัดปีกตก นานอชชาวค่ายฝอยมากฉ่น. อนง
แผ่นดินไหว, แดะเกิดอมาทอหลายประการ.

๑๖๕
๒๓๐

๘๖๘ บวรน้อย, จวนเพ่งเป็นถ้ำทอนคอกเพ่ง.
เบญจพรหมคอกเพ่ง, เกดชนทงเปนเจรงทางกบเกาพาสอง, ครว

หม่อมประดิดสถานสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช, ไว้ในทิวหาอุปราช,
ให้ขึ้นครองเมืองพระพิษณุโลก.

แผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาหน่อพุทธางกูร

ฉักราช 871 ปีมะเส็งเอกศก, ในเพตราศักราชเห็นอากาศนิมิต
เป็นอินัน, แดกสักราชนามาทศพยพ, มีพรรณัฐชาว. หย่มานวัน
อาทิตย์เดือนสิบสองชนแปดค่ำ, สมเด็จพระรามาธิบดี, สัเดดส์วรรค
หย่มในราชสมบัติ 40 ปี. สมเด็จพระอาทิตย์วงศ์เจ้าชนเสวยราชสมบัติ
ซึ่งพระนามสมเด็จพระบรมราชาหน่อพุทธางกูร.

แผ่นดินพระวดีดาธิราชกุมาร

ฉักราช 875 ปีระกาเบญจศก, สมเด็จพระบรมราชาเด็ด
สัวรรค, หย่มในราชสมบัติ 5 ปี. สมเด็จพระวดีดาธิราชกุมาร, ได้
ครองราชสมบัติ.

แผ่นดินพระไชยราชาธิราชเจ้า

ฉักราช 876 ปีจอฉก, สมเด็จพระวดีดาธิราชกุมารสัวรรค
แล้วสมเด็จพระไชยราชาธิราชเจ้า, ได้เสวยราชสมบัติ

ฉักราช 880 ปีชานฉัทรศก, แรกให้พุนดินฉัชเชียง. ถึง
เดือนสิบเช็ดสัเดดไปเชียงไตรเชียงตราณ ถึงเดือนสิบเก้าค่ำ, เพตรา
ประมาณยามหนึ่ง, เกิดลมพายพุดหนัก, คอเรือขอมแกดแดนเมืองมา
นนทก. เรือโคกรแถอนนนทก. อนึ่งสัเดดมาแต่เมืองอ่าวเพงเพรนน,

พระยานารายณ์เปนนกบด, ให้กุมเอาพระยานารายณ์, คำเดียวในเมือง
กาแพงเพชร.

ด้กราช 887 ปีระกาศปดลก, หนวันพรหัดเดือนเจดชนลัค่า,
 ส้มเค็ดพระไชยราชาธิราชเจ้าดเค็ดไปเชียงใหม่, ให้พระยาพรพิษณุโลก
 เปนแม่ทัพ, ยกพลออกตงทัพไชยค่านนางนาค.

วันเสาร์ เดือนเจ็ดขึ้นสิบห้าค่ำ, จักรพรรดิหวงจากทหฺไช, ไป
ถึงเมืองกาแพงเพชร.

วนอุทยานเขาค้อ เขาค้อ, ยกกทไปตงเมืองเซียงทอง. แดว
ชกไปตงเมืองเซียงใหม่.

ครุฑ
ครุฑนักษัตรคณเฑาะฐนัฎฐา, ต้เศษภพหยาตราทพทตง,
กตบคนยงพระนกรัตริยชญา.

หุยนรณพฐเดือนสามขึ้นค่ำ, เกิดเพลิงไหม้ในพระนคร, แต่
ท่ากตาไหม้ลงไปถึงพระราชวังท้ายท้อตลาดยอด. ดมชอบเอาตุ๊กเพลิง
ไปตกตระแสงแสง, ให้ม้าตามลงไปป่าต้องโรงความตะไกรย, สามวันจึง
ดับ, มีบฉวีเรือนดำตากคุดหวใหม่แผ่นหัวดับ.

[illegible][illegible]

ครั้นวันของครเดือนธันวาคมคำ, ได้เมืองดำพุนไชย. ถึงวัน
จันทเดือนธันวาคมคำ, ได้เมืองเชียงใหม่.

ครั้นวันศุกร์เดือนธันวาคมคำ, บังเกิดอุบาทว์นิมิต, เห็น
โลหิตตกหย่นประตูป้าน, แดะเรือนชนทงปวง, ในเมืองนอกเมืองทุก
ตำบล.

ครั้นวันจันทเดือนธันวาคมคำ, ได้เกิดกษัตริย์ราชราทพทวง
จากเมืองเชียงใหม่, จะมายังพระนครด้วยขยา.

แผ่นดินพระยอดฟ้า

และขุนวรวงสาธิตราช

ถักราช 889 ปีกุนพลก. สมเด็จพระไชยราชาธิราชเจ้า, ได้เกิด
สวรรคตณมัยชิมวิกประเทศ, มุขมนตรีขึ้นพระบรมลพเจ้าพระนคร
ด้วยขยา สมเด็จพระไชยราชาธิราชเจ้า, หยุในราชสมบัติมหิดลวรย
สืบพระรดา, มีพระราชโอรสสองพระองค์, แดะพระราชโอรสผู้พี่, ชง
พระนามพระยอดฟ้า, พระชนม์ได้สิบเอ็ดพรรดา. พระราชโอรสผู้น้อง,
ชงพระนามชื่อพระสวัสดิศ, พระชนม์ได้ห้าพรรดา. ครั้นถวายพระเพลิง
พระไชยราชาเจ้าแล้ว, ฝ่ายพระเพ็ชรราชา, ซึ่งเป็นเชษฐภคินีสมเด็จพระ
ไชยราชานัน, จึงคำหริว่า, ครั้นกูจะหยุในคราจาสดน, เห็นภัย
จะบังเกิดมเป็นมั่งคั่ง, ไม่เห็นดังใดที่จะเป็นทพงใด. เห็นแต่พระพุท
ธาดานา, แดะเจ้ากวดาอพัค, อันเป็นทงชัยแห่งพระอรหันต์, จะเป็นท
พานักพันภัยอุบถอนครวย. ครั้นคำหริแล้ว, ก็ออกไปอุปสมบท, เป็น
ภิกษุภาวะหยุณระติราชประดิธถาน ฝ่ายสมเด็จพระมหาจารย์, มุขมนตรี

ว่าราชันนักปราชญ์ราชบัณฑิตโหราราชครู, ได้มาร่วมพร้อมกันประชุมเห็น
พระยอดฟ้า, พระชนม์ได้สิบเอ็ดพรรษา, ได้เกิดผ่านพิภพกษัตริย์ราช
ประเวณี, ดับสรีรียวงศ์ต่อไป. แดงนางพระยาแม่หยู่หัวสรีร์ดาจันท,
ผู้เป็นสืมเกิดพระชนม์ช่วยทำนุบำรุงปกครองราชการแผ่นดิน, ในป็น
แผ่นดินไหว.

ครั้นล่วง 890 มีชวดฉัตรมงคล, ในวันเสาร์เดือนห้า
ห้าค่ำ, สืมเกิดพระยอดฟ้าได้คอกของด้าม, พร้อมด้วยหมู่ขุน
มนตรี, เฝ้าพระบาทยุคลเป็นอันมาก. คำหาดั่งให้เอาช่างคนพระ
ฉันทนค้ำบำรุงกัน, บังเกิดทูลจิตรนิมิตรางข้างพระยาไพนหักเป็นด้าม
ทอน. ครั้นเพลาช่างคนพระฉันทนค้ำได้ร้องเป็นเสียงคนร้องให้
ประการหนึ่งประตูปะชวยนตร้องเป็นอุบาท. ครั้นหย่มนางพระยาแม่
หยู่หัวสรีร์ดาจันท, ได้เกิดไปประพาสเล่น, พระทนต์พมามรตยาท
พระช่างหน้า, ทอดพระเนตรเห็นพนักบุตรดั่งเทพผู้เฝ้าหอพระ, ก็มีความ
เล่นหารักใคร่พนักบุตรดั่งเทพ, จึงสั่งสาวใช้ให้เอาเมี่ยงหมากห่อผ้าเช็ด
หน้า, ไปพระราชทานพนักบุตรดั่งเทพๆ ทั่วแล้วก็รู้พระธิดาด้วยว่า, นาง
พระยามพระทนต์รักใคร่, พนักบุตรดั่งเทพจึงเอาดอกจันทน์ให้สาวใช้
ให้เอาไปถวายแก่นางพระยา, นางพระยาก็นึกความกานต์ในพนัก
บุตรดั่งเทพเป็นอันมาก. จึงมีพระเลวณึ่งพระยาราชภักดีว่า, พนัก
บุตรดั่งเทพเป็นข้าหลวงเดิม. ให้เอามาเป็นขุนชั้นราช, รักษาหอพระ
ใน, ให้เปลี่ยนขุนชั้นราชออกไป, เป็นพนักบุตรดั่งเทพรักษาดำหอ
ช่างหน้า. ครั้นพนักบุตรดั่งเทพเป็นขุนชั้นราช, เขาไม่หยู่รักษาดำหอ
ช่างในแล้ว, นางพระยาก็ตอบดั่งมีคำสั่งว่าดั่งกับดวยขุนชั้นราชมาช้านาน,

แต่ข้าพเจ้าจะเอาราชสมบัติให้ตั้งแก่ขุนจีนราช. จึงตรัสสั่งพระยาราช
ภักดี, ให้ขุนจีนราชเป็นขุนรวงดำริราช, ให้ปลุกจวนหมื่นมิดาจารย์
บิณฑ, ให้พิจารณาเลขดั่งตั้งกตพล, หวังจะให้กำลังมากขึ้น, แล้ว
ให้เตยงทอนเป็นราชอาสน์, ไปตั้งไว้ข้างหน้า, สำหรับขุนรวงดำริราช
นั่ง, เพื่อจะให้ขุนนางทั้งปวงอ่อนน้อมยำเกรง, แล้วนางพระยาดั่งให้ปลุก
จวน, ให้ขุนรวงดำริราชว่าราชการ, นระประดิณินริมคันหมื่น. หม่อม
พระยามหาเสนา, พบพระยาราชภักดี, จึงพูดว่า, เมื่อแผ่นดินเป็นทุรยธ
ณะ, เราจะคิดเป็นประการใด. ครั้นรุ่งขึ้นนางพระยารู้ว่า, พระยา
มหาเสนาพูดกับพระยาราชภักดี, จึงสั่งให้พระยามหาเสนา, เข้ามา
เฝ้าประคณ. ครั้นเฝ้าฯ พระยามหาเสนากราบทูลออกไป, มีผู้มาทวง
พระยามหาเสนาตามดง, เมื่อใกล้จะสิ้นใจพระยามหาเสนาจึงว่า, เมื่อ
เราเป็นดงนี้แล้ว, ผู้หยูพ่ายหลังจะเป็นประการใดเล่า. ชะนั้นนาง
พระยาแม่หยูหัวสัตว์ดาจันท, มีครรภ์ด้วยขุนรวงดำ, จึงมีพระ
เสด็จนครปรกต์ด้วยหมื่นขุนนครทงปวงว่า, พระยอดฟ้าโอรสเรายัง
เขื่อนกัถารอนแต่จะเดิน, จะว่าราชการแผ่นดินเห็นเหตุอัศจรรย์นัก,
อนึ่งหัวเมืองฝ่ายเหนือเล่าขานเป็นปรกต์, จะได้ใจแก่ราชการมิได้,
เราคิดจะให้ขุนรวงดำริราชว่าราชการแผ่นดิน, ถ้าวพระยาบุตรเราจะ
สำเร็จด้วยนั้น จะเห็นเป็นประการใด. ท้าวพระยาขุนนคร รือชราชดัย
กทนต์, ซึ่งครัดไปรตนวนคณหยดแล้ว, นางพระยาดั่งมีพระเสด็จ
ตรัสสั่งให้ปลุกจวนไปเอาราชยาน, และเครื่องตั้งเครื่องขมขตยวงศ์
ออกไปขุนรวงดำริราชเข้ามาในพระวาระณเดสนนเทยรตถาน, แล้ว
ตั้งพระยาราชภักดียกขุนรวงดำริราชขึ้นเป็นเจ้าทัพหลวงเทพทวา-

ภวดีศรีอยุธยา, จึงเอานายจันผู้น้องขุนวรวงศาธิราช. บ้านหุ้มหา
โลก, เปนมหาอุปราช, แล้วขุนวรวงศาธิราชผู้เป็นเจ้าแผ่นดิน, ครั้น
ปรึกษากันนางพระยาว่า, บัดนี้ราชการผู้ใหญ่น้อยรกร้างว่างเปล่า,
หัวเมืองเหนือทงปวงกึ่งกระด้างกระเดื่อง, เราจำจะให้หาคนมาดัด
เปลี่ยนเสียใหม่, จึงจะจงรักภักดีต่อเรา, นางพระยาเห็นด้วย. ครั้น
รุ่งขึ้นเสด็จออกขุนนางตั้งสมุหนายกให้มหาราชไปหาเมืองเหนือทงเจ็ด
เมืองลงมา.

ครั้นถึงราช 891 บิณฑุเอกธก หน วณาทจเคอนแปดชนหาคว,
ขุนวรวงศาธิราชเจ้าแผ่นดิน, คิดกันกับแม่ใหญ่หัวสัตว์ดาจันท์, ให้เอา
พระยอดฟ้าไปประหารชีวิตเดียนะวัด โลกพระยา. แต่พระยาดัดบั้ง
ชายพระชนม์ได้เจ็ดพรรษานเดียวไว้. ส้มเค็ดพระยอดฟ้าหยู่ในราช
สมบัติได้สองบกับหกเดือน. ฝ่ายขุนพิเรนทรเทพเชอพระวงศ์, กับขุน
อินทรเทพ, หมื่นราชเด่นหา, หดวงสยัดบ้านดากฟ้า, ดัดคนไว้ไค
กันเขาไปในทตบ, แล้วปรึกษากันว่า, เมื่อแผ่นดินเป็นทรยดังนเราจะ
ตะไคไคไคไค, จำจะกุมเอาตัวขุนวรวงศาธิราชประหารชีวิตเดียน. ขุน
ทรเทพ, หมื่นราชเด่นหา, หดวงสยัด, จึงว่าถ้าเราทำได้สยัดแล้วจะ
เห็นผู้ใดเอาที่จะปก้องครองพระราชวาศดัดบั้งค้อไป. ขุนพิเรนทรเทพจึง
ว่า, เห็นแต่พระเทยราชทบอดทญน, คมเปนเจ้าแผ่นดินไค. ขุนพิเรน-
ทรเทพ, หมื่นราชเด่นหา, หดวงสยัดจึงว่า, ถ้าฉนั้นเราจะไปเฝ้า
พระเทยราชทบอดทญนให้เทอจะได้ทำคด้วยกน. และขุนพิเรนทรเทพ, ขุน
อินทรเทพ, หมื่นราชเด่นหา, หดวงสยัดพาสมไปยงอดทราชปรีคัดทาน,
เขาไปเฝ้าพระเทยราชทบอดทญน, จึงแจ้งความว่า, ทอดทญนแผ่นดินเกิด

ทรงยศ, ข้าพระบาทเจ้าทงศ์คนคิดจะจับขุนวรวงศาธิราชคำเดืย, แด้วจะ
 เห็นพระองค์ตามนวดชนครของธัรราชสมบัติ, จะเห็นประการใด. พระเทียร
 ราชากเห็นด้วย. ฝ่ายขุนอินทรเทพ, หมั้นราชเด่นหา, หดวงด้วยดี,
 จึงว่าเราคิดการทงปวงนเป็นการใหญ่หดวงนัก. จำจะไปชธถานเลี้ยง
 เทียนผเพาะพระพักตรทพระปติมากรเจ้า, ขอเอาพระพุทษคุณเป็นที่พำนัก
 ให้ประจักษ์แจ้งว่า, พระเทียรราชประกอบด้วยบุญบารมี, จะเป็นทงล้าสนุ-
 ปกัมภกปกป้องอาณาประชาราษฎร์ได้หรือมิได้ประการใดจะได้แจ้ง. พระ
 เทียรราชากเห็นชอบด้วย. ขุนพเรนทรเทพจึงว่า, เราคิดการใหญ่หดวง
 ถึงเพียงนี้, อนึ่งก็โตเตรียมการพร้อมแล้ว, ถ้าเลี้ยงเทียนนมัสตมเจตนา
 จมึนเลี้ยงไสยสวดคัมภีรไปหรือ, ถ้าเลี้ยงเทียนตงจะไม่ทำหรือประการ
 ไต, ว่าแล้วต่างคนต่างก็ไป. ครนคางวอนน, ฝ่ายขุนอินทรเทพ,
 หมั้นราชเด่นหา, หดวงด้วยดี, พระเทียรราชากชวนกนพนเทียนตง
 เต็มพงหนกเทากน, ด้ายได้เทียนนมนมเด่นเทากน, เต็มเทียนตงยาว
 เต็มอกน, แด้วก็พากนไปอุโบสถวัดป่าแก้ว. ฝ่ายพระเทียรราชากรว
 ถวายนมัสการพระพุทษปติมากรเจ้าโดยเบญจางคประดิก, แด้วจึงกระทำ
 เลี้ยงวสดีชธถานว่า, ปางเมอตมเต็ดพระบรมไตรโลกนาถเจ้า, ต้เค็ด
 ยิงเทียนตงโตโปรดสัตว์หุ่ยยอมยังโลกอนันตความฉิมคในตงนาคให้บริสุทษ
 ตงตงตง, ด้วยพระนามตงพพณ. ครนพระพุทษของตงเต็ดเข้าตงพระมหา
 ปรมพานแดง, ก็ยงชงพระมหากรณาโปรดตงนพระเจดยงหา, คอพระ
 ปติมากร, พระมหาโพธิ, พระตงอุป, พระชินชาต, พระไตรปิฎกไว้
 ตงนอคงพระพุทษของตง, เป็นทพงแก้ตงโลกอนันตเกิดมาพายหลง. เป็น
 ความตงแจ้งเข้าพระพุทษเจตนา ประการหนึ่งว่าพระพุทษเจ้าคดจะไคว

ได้ราชสมบัติครอง, ด้วยได้ยจิตจะใคร่เป็นใหญ่, จะได้จัดแจงราชการ
กิจจานุกิจ, ให้ลัดถนัดโดยดัด, จะได้เป็นเทพพำนักในนิกรราชบรรพ
สัตว์ให้มีสุขสมบูรณ์, ตามโบราณราชประเพณี, เป็นความดีแห่ง
พระพุทธเจ้ารัตนนาคเรบถ้อง. แลยังมีความสงสัยหยาบจะลุ่ม
มโนแรกแต่หรือ, หรือมีลุ่มอุปการใดมิได้แจ้ง. ข้าพระพุทธเจ้าขอพระ
บวรคุณภาพพระมหาเจดีย์ถนอมเจ้าทรงทำ, มีพุทธปติมากรเจ้าเป็นอทิ,
อันพระพุทธองค์ซึ่งประดิษฐานไว้ต่างพระองค์, แลจะลัดจากถนอม
ล่องดีแห่งข้าพระพุทธเจ้า, จึงเป็นเทพพำนักคดความสงสัย. ข้าพระพุทธ
เจ้าจะกระทำด้วยเถนของข้าพระองค์เดิมหนึ่ง, ของขุนวรวงศา
เดิมหนึ่ง. ถ้าพระองค์จะลุ่มมโนแรกความปรากฏด้วยบุญมาธิการ
โบราณ, แลจะจับกับคนจะได้มหาแล้วคนตรัสถกถาธิปไตยจะได้
รับทรมายุคเช่นเป็นจตุรตถ, แลจะลุ่มพระพราหมณ์เสนาบดีไพร่ฟ้าประชา
ชาติได้ความเคอตรง, แลจะได้เป็นมหาอัครถนอม, อุปถัมภก
พระบวรพุทธเจ้า, ในวรราชัยลุ่มรับไป, ขอให้เถนขุนวรวงศา
ราชคฤห์. ถ้ามีลุ่มลุ่มมโนแรกความปรากฏแล้ว, ขอให้เถน
พระองค์คดก่อน. ขอพระบวรคุณภาพและความคิดดีแห่งข้าพระพุทธ
เจ้ามาคดความสงสัยให้ปรากฏความเลื่องลือลุ่มลุ่ม, อันข้าพระพุทธ
เจ้าเถนเถนลุ่มเดิม, เป็นพุทธลักษณะและเถนกระทำด้วยลุ่ม
เกิด. ครั้นเถนเถนแล้ว, ถิ่นเถนเถนลุ่มเดิมหนึ่ง, ฝ่ายขุน
วรวงศาไปเถนเถนขุนวรวงศา, ยาวเถนเถนพระเถนวรราช
โกธ. จึงลุ่มลุ่มเถนเถนเถนเถน, ถิ่นเถนเถนเถนเถน, จะได้
ตั้งใจเถนเถนเถนเถนเถนเถนเถน. เป็นลุ่มลุ่มเถนเถน

ไปต้องเขียนขุนวรรางสารราชบรรด. คนทั้งหกบังเกิดได้มนต์ขึ้นดั่ง
 นก. ขณะนั้นพระดังคองคหนึ่งครองไตรจักรครบถ้อยตาตบตรเคินเข้าไป
 ในพระอุโบสถให้พรว่า, ท่านทั้งห้าจะได้สำเร็จมโนรถความปรารถนา
 เปนแท้. ทั้งหกคนก็มีดีการรับพร, พระดังคองคก็ออกมาให้หายไ้,
 ต่างคนก็ต่างถอยมายังทหุ. ครั้นประมาณดับห้าวัน, กรมการเมืองฉะบรู
 บอกลงมาว่า, ข้าพเจ้าอยู่สูงหงส์ออกสั่งให้ทางตำรวจตักต้อนสัตว์
 สัตว์หนายกกราบทูลครัดว่า, เราจะขึ้นไปจับ. หุยังอีกสองวันเราจะได้เด็ด.
 แล้วสั่งให้คนไปว่าให้กรมการเมืองจับได้เด็ด. ครั้นหุมาประมาณเจ็ด
 วันจึงชักปีกเถื่อน, เขามาทางวัดแม่นางปทุมเขาพระเนยควดของ
 สัตว์หนายกกราบทูลครัดว่า, พรุ่งนี้เราจะไปจับ. ครั้นเพลาค่ำขุนพิเรน-
 ทรเทพจึงสั่งหมื่นราชเสน่หานอกราชการ, ให้ออกไปคอยทำร้ายหา
 อุปราชหุที่ท่าเรือ, ตั้งแต่พอพระยาพิไชย, พระยาสุวรรณโคตมลงมา
 ถึง, ขุนพิเรนทรเทพจึงให้ไปบอกโดยความลับ. พระยาพิไชย, พระยา
 สุวรรณโคตมก็ดีใจ, จึงไปร่วมหุที่คลองบางปลากหมอ, กับด้วยขุนพิเรน-
 ทรเทพ, หลวงสร้อย, หมื่นราชเสน่หานอกราชการเรือคนธรรมา, พล
 พายมลราชวรานุรักษ์มอ. ฝ่ายหมื่นราชเสน่หานอกราชการก็ขึ้นไปแอบ
 คอยหุทำราชการดูทางทนายเถื่อน, ครั้นเห็นหุอุปราชข้างจะไ้
 พระเนยค หมื่นราชเสน่หาทั้งสองคนหาอุปราชตักข้างตักตาย. ครั้นเข้าคร
 ขุนวรรางสารราชกับแม่หุหวัตรสุดาจนท, แลระวาทบุตรซึ่งเกิดด้วยกน
 นัน, ทั้งพระดังคองคก็ลงเรือพระที่นั่งดาเดียวกัน, มาตรงคลองสระบัว.
 ขุนอินทรเทพก็ตามประจักษ์มา.

ฝ่ายขุนพิเรนทรเทพ, พระยาพิไชย, พระยาสุวรรณโคตม, หลวง

ด้วยดี, หมั้นราชเด่นหาในราชการ, ครั้นเห็นเรือพระที่นั่งขึ้นมา, พร้อมกัน
ออกสกัด. ชุนวรวงศาธิราชร้องไปว่า, เรือใครตรงเข้ามา. ชุนพิเรนทรเทพ
ร้องตอบไปว่า, กูจะมาเอาชีวิตเองทั้งสอง. ฝ่ายชุนอินทรเทพให้พายเรือ
กระหนาบเรือพระที่นั่งขึ้นมาแล้ว, ช่วยกันถล่มรุมจับชุนวรวงศาธิราช, กับ
แม่หยู่หุดเจ้าสร้อยดอกจันทร์, และบุตรซึ่งเกิดด้วยกันนั้นด้วย. แล้วให้เอา
ตัวไปเลี้ยงประจานไว้หน้าวัดแจ้ง. แต่พระสร้อยปล้นเอาได้. ชุนวรวงศา-
ธิราชอยู่ในราชสมบัติห้าเดือน. ชุนพิเรนทรเทพ, ชุนอินทรเทพ, กับชุนนาง
ทั้งปวง, กลับเข้ามาเฝ้าพระเจ้าวรวงศาธิราช.

แผ่นดินพระมหากษัตริย์

ฝ่ายชุนพิเรนทรเทพจึงให้หลวงราชสีนกุล พระภักดีมนตรี, และเจ้า
พนักงานทั้งปวง เอาเรือพระที่นั่งไชยพระสุพรรณหงส์, ไปยังวัดราชประดิ-
สถ์, อันเห็นพระเทียรราชาให้ไว้วัดตามณวัดแล้วเส้นได้ถึงเรือพระ
ที่นั่งไชยพระสุพรรณหงส์, ถองการประคบบด้วยเครื่องสูง, มยุรฉัตรพัดโบก
จามรนำด้วยเครื่องทางกัน, แห่แทนเป็นขบวนโดยขบวนมรดก.
ได้ถึงประตูประณณนา, แฉกเส้นได้เข้าประตูพระราชวัง. ครั้นได้เข้า
มหาดูรรัดเกล้าพิชัยคณ, จึงประชุมสมเด็จพระที่นั่งศรีราช, พระราชคณ,
กรมอาตมราช, มุมาตยามนตรีทูลไหวหาราชครุฑพราหมณ์ไปโรหิต
ศุภชัย, ก็โสมถนอธรรเวทอธรรณนค, พร้อมทั้งพุทธจักรธนาจักร,
มอญเครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์อภิลักขิตมูราชราช ปราบดาภิเษก
ถอยราชประเพณีบรมราชูปถัมภ์, ดำรงแผ่นดินพิภพนทศเดมา
ธนาจักร, กรุงเทพทวารวดีตั้งอยู่ชานมหาภิณทศนทรราชธานี

รมยอคมพระราชนิเวศมหาสถานดับไป. ชงพระนามส้มเค็ดพระมหา
จักรพรรดิราชาเจ้า ฝ่ายขุนพิเรนทรเทพจึงพาเอาตัวพระสร้อยดัด, ไป
ถวายส้มเค็ดพระมหาจักรพรรดิราชาเจ้า, ชงพระกรณภาพถวายพระสร้อย
ดัดไว้. ครนรุ่งขึ้นจึงได้เตดออก, หม่อมมาตยามนกรทองปวงพร้อมแล้ว,
ครตปรีก้าความชอบขุนพิเรนทรเทพ, ขุนอินทรเทพ, หม่อมราชเด้นหา,
หลวงสร้อยดำนานตากฟ้า, ดีคนนเป็นปถมคิด. แล้วพระหลวงขุนหมื่น
หัวเมืองทองปวงเป็นผู้ช่วยราชการ. พระมหาราชครูท่งตั้งพระธมม
หคหลวงมาปรีก้าความชอบ, เอาเข้าเห็นศกรรมมหาเด้นาบท, รับพระ
อินทรราชาเข้ามาแต่เมืองสุพรรณบุรีเข้าพระราชวัง, ได้เอามาเปรียบใน
บ้านเห็นคนน.

พระราชทานลูกพระธมมองค์หนึ่ง, เจียดทองคูนึง, พานทองคำ
หนึ่ง, เคาพาทองกระบถนหยน, เล็ดยงา, เล็ดยงกตบับ, เอาค่าปรีก้า
กราบบังคมทูน, ชงพระกรณาคาหรดวานอยนุก, คนดีคนเอาชวดแต่โคต,
แตกความชอบไว้ในแผ่นดิน. แล้วครตว่าขุนพิเรนทรเทพ, เหล่าบิดา
เป็นพระราชพงศพรวง, มารดาใช้เป็นพระราชพงศแห่งส้มเค็ดพระ
ไชยราชาเจ้า, ขุนพิเรนทรเทพเป็นปถมคิด, เขาเป็นส้มเค็ดพระ
มหาธมมราชาเจ้า, ให้รับพระราชบนทนครของเมืองพระพิบูลโลก. จึง
ครตเรียส้มเค็ดพระเจ้าลูกเธอพระวงศ์ราช, ถวายพระนามชื่อพระวิสุทธิ
ภักดี, เป็นศตแห่งพระอคมเทดเมืองพระพิบูลโลก, เลื่องราชูปโภค
ให้แต่งคงดาแห่งธกคณายททานพดเรชน, เรอไชยพดคณแดงคูนึง,
และเครื่องราชกกุธภัณฑ์ให้ส้มเค็ดพระมหาธมมราชาเจ้าตั้งขึ้นไป. เขา
ขุนอินทรเทพเป็นเจ้าพระยาธรรมไตรราช. พระราชทานลูกพระธม

NO 2055

เสนาพริชมาจมีความพิโรธเคืองแค้น, คิดกันคำขุนชินราช, และแม่
 หุ้ยหัวสัตว์ดาจันทเสียบ. แม่นิดเป็นจลาจล. ส้มเต๋ตพระเจ้าหงส์ดำดัด
 ซ่งพระรารคำหิว่า, พระนครสร้อยยาเป็นตงนงเห็นว้า, หิวเมือง
 ขอบขันทเสมา, และเสนาพริชมาจทงปวงกระดางกระเคื่องมปรกต. ถา
 ยกกองทพุดไปโจมกัเอา, เห็นจะได้พระนครสร้อยยาโดยง่าย. ซ่ง
 พระคำหิแล้ว, ก็ครัดให้จดพดทหานรบด้ามหม่น, ซ่างเคื่องด้ามร้อย,
 ม้าดองพันเส็ด, ส้มเต๋ตพระเจ้าหงส์ดำดัดก็เต๋ตยกทพุดรับมาโดยทาง
 ด้านพระเจดีย์ด้ามองค. ตเมืองกาณจนบุรี, จมได้กรรมกรถามให้การว้า,
 พระนครเป็นจลาจลก็จ. แต่บตนพระเทยรราชได้ครองราชสมบัติ,
 เสนาพริชมาจ, แด่หิวเมืองทงปวงเป็นปรกตพร้อมมุดหุ้ยแล้ว.
 ส้มเต๋ตพระเจ้าหงส์ดำดัดครัดว้า, ได้ดองเกินมาดงนงแล้ว, จะกตบเดียนน,
 ตูไม่มเกยรคยสเดย. จ้าจะเข้าไปเหยียบให้ถงซานเมือง, พอเห็นพระนคร
 แล้วจะกตบ. ประการหนึ่งจะได้ตุมอทหานกรงสร้อยยา, ผู้ใดจะออก
 มารบทพเราบ้าง. ครัดแล้วยกทพไปตเมืองสุพรรณบุรี, แด่เดิน
 คัดทงเข้าโมก, ซ้ามพดเข้าปตงคายหตงตายนตมพด.

พระนงของควาเอนยชนหาค, สดักราช 892 ปีชานโทสค, ชนระน
 มีทงดือเมืองสุพรรณบุรี, บอกขอราชการเข้าปถึงกรง. พอทพระเจ้า
 หงส์ดำดัดกตงทงตมพดพร้อมกัน. ส้มเต๋ตพระมหาจักรพดราชาราชเควคก
 พระทย, ครัดให้เร่งคนในเมื่องนอกเมื่อง, ชนรคสดนนาทเป็นโกดทค.
 ส้มเต๋ตพระเจ้าหงส์ดำดัดทงหุ้ยตมพดตมดง, พอทตพระเนตรคักแพง
 พระนครสร้อยยา, แด่ปราชทราชมนเทยรแล้ว, ก็เลิกทพดตบไป
 กรงหงส์ดำดัดโดยทางมา. ชนระเมื่อพระเจ้าหงส์ดำดัดยกทพมานน, ม้าย

พระยาตเวทียาว่า, พระนครตั้งอยู่ชานดัดแผ่นดินใหม่, กษัตริย์พระมา
 ถึงเมืองปราจีนบุรี, จึงได้คนถามให้การว่า, พระเทษราชครอง
 ราชสมบัติ, เสด็จมาพร้อมมุนตหยา. พระยาตเวทียาว่า, พระยาตเวทียาว่า,
 กวาดแต่ครัวอพยพชาวปราจีนบุรี, แล้วกลับไปเมืองตเวทียา. ครั้น
 พระเจ้าหงส์ลาวดัดยกกลับไปแล้ว, สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า,
 คิดแค้นพระยาตเวทียาว่า, กรุงหงส์ลาวดัดหนีแล้ว, เมืองเขมรมาดัด
 ด้วยเจ้า. ถ้าราชการฝ่ายหงส์ลาวดัดถึงเมืองใด, เราจะไปแก้แค้นให้
 จงได้. แล้วสมเด็จพระเจ้าหงส์หัว, ให้ซ่อมแซมพระนครซึ่งชำรุดปรักหัก
 พังให้มั่นคงโดยรอบขอบแล้ว, สถาปนาพระตำหนักวงเป็นพระอุโบสถ,
 แล้วสร้างพระวิหาร, เป็นพระอารามให้นามชื่อวัดวงษ์, เจ้าอริการให้ชื่อ
 พระนกรม. แล้วตรัสว่า, เมื่อเราอุปสมบทนั้น, บินทบาตชนไปป่าโทน
 ป่าถ่านจนถึงป่าชมพู, อากาศซึ่งชนสัตว์พากรหลวงนั้น, ให้เถรเฒ่าไปขอเอา
 เป็นกบฏจึงขึ้นเกิด.

พุทธศักราช 893 ปีเถาะตรีตศก, เดือนแปดขึ้นดอสงคำ, ทำการ
 พระราชพิธีปลงมณฑปสมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า. ดำเนินทำ
 แดง. พระกัมมวาจาเป็นพระกัมมวาจา, พระพิเชษฐเป็นพระพิเชษฐ, พระอินท
 โทระเป็นพระอินท.

พุทธศักราช 894 ปีมะโรงจตุลศก, สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชา
 ธิราชเจ้า, พงษาวราชการข้างกรุงหงส์ลาวดัดบิทย, ก็ตรัสให้เตรียม
 ทหารพระเนตรหัวหมัน, ให้เกณฑ์หัวเมืองปากใต้เป็นทัพเรือ, ให้พระยาเยน
 เป็นแม่ทัพ, พระสรโศภิตเป็นกองหน้า. ลงระแวงฮาดเดือนยยนหกค่ำ,
 เพลาเช้าตอ้งโมงด้ามบาท, สมเด็จพระเจ้าหงส์หัวก็เสด็จยกกองทัพหลวง,

ไปโดยทางบ่ตบองถึงเมืองดเวก. ฝ่ายทัพเรือไปปากน้ำพุทไธมาศ, เข้า
 คดองเชิงกรงม, แดงกองหนาดงหางเมืองดืบเด็น, ทัพหลวงตั้งใกล้
 เมืองร้อยหาดืบเด็น. ฝ่ายพระยาดเวกเห็นรบของกันมิได้, จึงให้
 ผู้บอกส่งเตงเด้นาค, ถูมากราบถวายบังคมลี้มเด็จพระเจ้าหยู่หัว,
 ในถักสนั้นว่าข้าพระองค์ครองกรุงกัมพูชาธิบดี, ขอถวายบังคมมา
 แทนพระบาทสมเด็จพระเจ้า, ลี้มเด็จพระนางเจ้าพระองค์ผู้ซึ่งอัครภาพ, เป็น
 ปิ่นกรุงเทพทวารวดี ถวายขยานทาดดกภพพรตพระราชทานบรมมยุคม
 พระราชมหาสถาน, ด้วยข้าพระองค์เป็นคนโมหะจริต, มิได้คิดเกรง
 พระเดชานุภาพ, แดงทัพเข้าไปกวาดเอาชาวปราจีนบุรี, อันเป็นข้า
 ขอบขันทได้มากรุงเทพมหานครมหานคร, ผิดนักหนาหย้แล้ว ขอลี้มเด็จพระ
 นางเจ้าไปโปรดอดโทษแก่ข้าพระองค์เถิด. หยาเพื่อยกพยหะโยธาเข้า
 หักเมืองก่อนเดย, งดลี้มเด็จพระองค์จะแต่งเครื่องราชบรรณาการออก
 ไปถวาย, ขอเป็นข้าพระบาทลี้มเด็จพระนางเจ้าไปตราบเท่ากตปาวสาน.
 ลี้มเด็จพระมหาจักรพรรดิราชราชเจ้า, ก็ทรงพระกรุณาภาพแก่พระยา
 ดเวก ครบกำหนดนายทัพนายกองให้จงการซึ่งจะเข้าหักเอาเมืองโดย
 ผู้บอกส่งพระยาดเวก. ครั้นถนัดกำหนดลี้มสมเด็จพระยาดเวกก็นำเครื่อง
 บรรณาการกับนักพระสุโท, นักพระสุทัน, อันเป็นราชบุตรออกมาเฝ้า
 ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเป็นข้าพระบาท. ลี้มเด็จพระมหาจักรพรรดิ
 ราชราชเจ้าจากถนัดความพิโรธ, จึงตรัสแก่พระยาดเวกว่า, ท่านจง
 วกตัวแผนคนกรุงกัมพูชาธิบดี, โดยยุดตมราชประเพณีลี้มพระมาแต่ในอดีต
 ก่อนนั้นเถิด. แล้วพระเจ้าหยู่หัวตรัสว่า, นักพระสุโตนักพระสุทันนั้น,
 เราจะขอไปเลี้ยงเป็นโอรส, พระยาดเวกก็มาหาทูลกระหม่อม, ก็โดยนั้น

พระเจ้าหยู่หัว. แล้วพระยาตเวทีกักดาบงคมดาเข้าไปเมือง, จัดแจง
เครื่องราชูปโภคถวายหิ้งให้แก่ราชบุตร, แล้วก็พามาถวายทุนฝาก.
สมเด็จพระเจ้าหยู่หัวตรัสว่า, ท่านหย่าวิกตเถย, อินบุตรท่านทั้งสอง
ก็เหมือนโอรสแห่งเรา. พระยาตเวทีกมีความยินดีนัก, ให้เสนาบดีไป
ต้อนครัวอพยพชาวปราจีนบุรีมาขังค่ายหลวง. สมเด็จพระเจ้าหยู่หัว
ได้เคยยกทัพบุกทวารวดี, แลครัวอพยพขนานเกล็ดมาขังกรุงพระนคร
อยุธยา. จึงทรงพระกรุณาให้พระสุทนต์, ขนไปครองเมืองสุวรรณโคตม.

พุทธศักราช 895 ปีมะเส็งเบญจศก, ครองหนพระเจ้าหยู่หัวให้แปลง
เรือแซ่เป็นเรือชัย, แลเรือสัตว์สัตว์ต่าง ๆ.

พุทธศักราช 896 ปีมะเมียเบญจศกเดือนแปด, ทำการพระราชพิธี
มัยยม, สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า, ดำเนินชนาบทบุรี.

พุทธศักราช 897 ปีมะแมดับศก, สมเด็จพระเจ้าหยู่หัวได้เสด็จไป
วังข้างตำบลบางตมุง, ได้ช้างพญาพิง 60 ช้าง อนึ่งในเดือนสิบสองขึ้น
ได้ช้างเผือกพญาตำบลนาคาญบุรี, ตั้งตั้งออกเสด็จพระคเชนทโรดม.
ครองหนมชาวมอญเมืองตเวทียกเถย, สมเด็จพระเจ้าหยู่หัวแจ้งว่า
นักพระสุทนต์ขายกมรรบเมืองตเวทียก, ได้ยบตานักพระสุทนต์พระสุทนต์แก่
ยอนแล้ว, จำจะให้ออกไปกำจัดเขาเมืองคันทให้จงได้. ทรงพระกรุณา
ตรัสแก่ขุนมนตรีกว่า, จะออกไปเมืองตเวทียกครอง, จะเห็นใครที่จะเป็น
แม่ทัพออกไป. ขุนมนตรีกว่าพร้อมกันกราบทูลว่า, เห็นแต่สมเด็จพระ
พระเจ้าลูกเธอพระบรมมหาราชกุมาร, ที่ไปครองเมืองสุวรรณโคตมออกไป, จะได้
เอาใจแก่ชาวตเวทียก. จึงมีพระราชกำหนดให้หาพระองค์สุวรรณโคตม
มาเฝ้า, สมเด็จพระเจ้าหยู่หัวตรัสว่า, จะให้เจ้าเป็นแม่ทัพออกไปครอง

พระองค์สวรรคตกิจจกราบทูลว่า, พระชนนีราชธิดา. ดมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตรัสว่า, มุขมนตรีปรึกษาร่วมกันแล้ว. ประการหนึ่งแผ่นดินกรุงกัมพูชาสืบตั้งเป็นของเจ้าอยู่หัวเจ้าไป.

ศักราช 898 ปีวอกออกธิดาเดือนสิบสอง, พระองค์สวรรคตกิจเป็นแม่กองถือพัดตามหมื่น, พระมหามันตรีก่ออำนาจดีทมิ, พระมหาเทพถือวอเกี่ยว. ฝ่ายทัพเรือพระยาเยวเป็นนายกอง, ครุฑนันทมชดทเรือมิทันทพบก, ทพบกใกล้เมืองดเวก. แดพระยารวมถกดันซึ่งเกณฑ์เข้ากองทัพกัน, เข้ากับทัพในกต่างคน, ทพยวนแต่งรบเป็นลำมาถ. แดทัพพระยารวมถกดันแตกมาประทัพบไทย, ครุฑนนเดียพระองค์สวรรคตกิจกับคอขวางเดียขางมารพัดเป็นอันมาก.

ศักราช 899 ปีระกานพดก หนึ่งวันอาทิตย์เดือนห้าชนคาค้าง, เกิดเพลิงไหม้ในพระราชวัง หนึ่งเดือนล้านนทการพระราชพิธีวิยาภิเด็ก, แดกระทำพระราชพิธีอินทราภิเด็กในพระราชวัง หนึ่งในเดือนทานนดมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชราชเจ้า, พระราชทานตัดกมทาน, แดให้ขางเผอกมกรองเซ่งเงินดเถาขาง, เป็นพนทกรวยขง. ราชวรเจดเดิมเทยมดอยมา, มีนางดำหรบรเดมอรกตเจดนาง, หนึ่งในเดือนเจดเจดไปวังขางตำบลโคกพระ, ได้ขางพดายพงกดับขาง.

ศักราช 900 ปีจอฉิมวิธิธก, ดมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ, ได้ขางพดายพงกดับขาง.

ศักราช 902 ปีชวดโทธก, ดมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ, ได้ขางพดายพงกดับขาง.

ศักราช 904 ปีชานฉัตวธก, ดมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไป

วงช้างคาบหน้าไชยออย, ไคช้างพลายพงเจดีย์ช้าง.

ตุลักราช 905 ปีเถาะเบบผจจก, ดั้มเค็ดพระเจ้หงส์ดำดขง
พระราชดำหริว่า, ครังก่อนเว้ยกกองทพรุดไปพระนครลัวยุชยา, พด
แต่ด้ามหมันดว้งเขางลงชานเมืองค้บณตมพด, หามผู้ใดมาปะทะมือไม้,
แต่หากทว่าพจนอยจ้ทวการมณนค, ครังนจะยกไปให้มากดักดึบเท้, กเห็น
จะได้พระนครลัวยุชยา. ดั้มเค็ดพระเจ้หงส์ดำดขงพระราชดำหริแเดว,
ให้เกนทพดลัมดึบหมัน, ชางเครื่องเจดรอย, มาด้ามพน. ให้พระมหาอุป-
ราชาเปนกองหน้, พระเจ้แปรเปนเกยกกาย, พระยาพดิมเปนกองหลัง.

[illegible]

เมาะตะมะรังเจดวนจึงสน. ส้มเค็ดพระมหาจุฬาราช, บันชาครัด
 ให้เทศน์เมืองนครจำปาศักดิ์, และแขวงจังหวัดเขาสวนพ้อม. แดงมพระราช
 กำหนดขึ้นไปเมืองพระพิษณุโลกว่า, ถ้าตั้งหงส์มาคตพระนครรั-
 ยชยาเมื่อใดให้ส้มเค็ดพระมหาจุฬาราชเอาทพเหนือเป็นทพชนาบ. แดง
 ตรีให้พระยาจักรีออกตั้งค่ายตามนันทมณฑลพดพนพม, ถอนได้เสื้อ
 แดงหมวกแดง ฝ่ายพระมหานาคบวชญ่นวดพุเซาของ, ถักออกรับ
 ตั้งค่ายกนทพเรือ, ตั้งค่ายแควดพุเซาของตั้งมาจนวัดป่าพล. พวกส้ม
 ก้างญาติโยมทาสชายหญิง ของมหานาค ช่วยกันชุดคนออกค่ายกนทพเรือ,
 จึงเรียกาคตของมหานาค. เจ้าพระยามหาเด่นนาคพดพนพมหนึ่ง, ออก
 ตั้งค่ายบานดอกไม้บอมทองนาหันทรา, พลได้เสื้อเขียวหมวกเขียว
 พระยาพระคตถพดพนพมหนึ่ง, ตั้งบอมท่ายก, พลได้เสื้อเหลือง
 หมวกเหลือง. พระสุนทรตั้งกรมถพดพนพมหนึ่ง, ตั้งค่ายบอมจำปาพล
 ได้เสื้อดำหมวกดำ. แดงนคการพระนครน, กตตแต่งบองกันเป็น
 ลำมาก ฝ่ายส้มเค็ดพระเจ้าหงส์ด้วยกตทพขามกาญจนบุรีถึงพระนครรั-
 ยชยา, นรวนเจ้าเรเดอนส์ชนหาคา, ตั้งค่ายหลวงตามนันทมณฑลพดพนมหา
 อุปราชตั้งค่ายตามนพเนียด. ทพพระเจ้าแปรตั้งค่ายตามบ้านใหม่
 มรณพของ. ทพพระยาพดมตั้งค่ายตามนทั้งประเทศ. ครนรังชนนระ-
 ญนอทจเดอนส์ชนหาคา, ส้มเค็ดพระมหาจุฬาราชราชเจ้า, จะ
 ส้มเค็ดยกพญทโยธาทวยหาญออกไปคตถงตั้งถงพุเซาของ. จึงตั้ง
 เคาของราชธองการยช, ส้มเค็ดตั้งตั้งตนพตายแลงจักรรัตน, ตั้งหลัดอก
 คบหานนเป็นพระคชราช, ประคตคชางการยชรัตนเคือของมณฑลถาง
 แดงวาน ฝ่ายพระสุริโยทัยเป็นพระคตมเหสี, ประคตบองคเป็น

พระยามหาอุปราชซึ่งครองตำหับราชวรณงค์, ได้ตั้งซึ่งข้างพลายนาค
 พินายด้วยตำหับกัศัตร์, ตั้งหอออกเป็นพระคชาธาร, ประดับคชาภรณ์
 เครื่องมณเฑาะ้มกลางข้างแตรควาน, พระราเมศวรซึ่งครองตำหับราชบดิน-
 ธารวรณงค์, ตำหับพิไชยยุทธสงครามได้ตั้งซึ่งข้างต้นพลายมงค
 จักรพาด ตั้งหอออกคืบคืบ, ประดับคชาภรณ์เครื่องมณเฑาะ้มกลางข้างแตร
 ควาน. พระมหินทราธิราชซึ่งราชวิภูษณางการณตำหับพระมหาพิไชย
 ยุทธนงค์, ได้ตั้งซึ่งข้างต้นพลายพม่านจักรพดตั้งหอออกคืบคืบแปดนิ้ว
 ประดับด้วยกุญชรของกตเครื่องมณเฑาะ้มกลางข้างแตรควาน. ครั้นได้มหา
 ลุภูวณเร็กตั้งราชศักดิ์, พระโหราธิบดีซึ่งไชยประโคนอยู่โคตรตั้งซึ่ง
 อินทเทวี. สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชราชเจ้ากษัตราพรคชาธาร,
 พระอัครมเหสี, แดพระเจ้านครทองสองพระองค์โดยได้เกิด. เหล่าช
 พุทธะดงกันแซกแซกคางไป, บ้างโดดเด่นเด่นร่ำรำไป, มีทหาน
 ประจำกรกุ่มปั่นปลายขอประจำคอกทุกคอกด้วยควานประจำท้ายด้อมเป็น
 กันกันโดยชนิด, แล้วถึงหมู่พุทธะแสนยากวโยธาหาคินเท้า, ถัดค
 ดึงเลโดมโคมระย้าหอยหอย, ทงทวนบนบนกัศมคคช่ายชวาทนาท
 โดยขบวนคชพุทธะสงคราม. ได้ยังเทพดและซึ่งได้เขนคังพดุชาด
 จะชด. สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชราชเจ้า, ได้เคยพระคชาธาร
 ประมณพด, แดคชพุทธโดยขบวนคังหุณะโคกพระยา, นายกอง
 ครอบเรือนนเห็นคังน, ก็เขาไปกรวบนพระเจ้าหงส์ด้วยโคกโคเห็น
 ทุกประการ, สมเด็จพระเจ้าหงส์ด้วยคังค, ขรอยจะเป็นทัพพระมหา
 จักรพรรดิราชราชเจ้า. ยกขอกมระย้าคชพุทธะสงครามกัศม
 พระองค์คดไทยกพททงออกจากค่ายคังโดยขบวน, สมเด็จพระเจ้า

ไปทงอากาศ, พดทงต้องฝ้ายบ้างคายบ้างดำมากกกดกตกเกิดอนทอ
 ทุ่งเปอนันมาก. ล้มเค็ดพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า, กัษบพระคชา
 ธารเข้านข้างกองหน้าพระเจ้าหงสาวดี, พระคชาธารเดี่ยทให้ตงแกชาล็ก
 เอาไวไม่หยุ. พระเจ้าแปรได้ทายชาล็กดงนน, กัษบพระคชาธารตาม
 ได้ช้างพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า. พระสุริโยทัยเห็นพระราชดำ
 เดี่ยทไม่พนมอชาล็ก, ชงพระคณูปภาพักษบพระคชาธารพตายชงสุริย
 กัลลักรล็กออกกรบ, พระคชาธารพระเจ้าแปรได้ดางแบกณัด, พระคชา
 ธารพระสุริโยทัยเห่งนหงายเดี่ยท, พระเจ้าแปรจวงพันด้วยพระแสง
 ของ้าว, ค้องพระองศาพระสุริโยทัยชาคทะทงทงราวพระณัประเทศ,
 พระรามเด้วกรบพระมหินทราชาธิราช, กัษบพระคชาธารถนจะเข้าแก้พระ-
 มารดาไม่ทนท, พดล้มเค็ดพระชนนด้นพระชนมกบคชช้าง. พระรามเด้ว
 พระมหินทราชาธิราชพนองทงต้ององคกอยรบชาล็ก, กัษบพระสพด้มเค็ด
 พระราชมารดาเข้าพระนครได้, โยชาชาวพระนครแตกพ่ายชาล็กกรพ
 ตายเปอนันมาก. ล้มเค็ดพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า, จึงให้เชิน
 พระสพ พระสุริโยทัยผู้เปอนอคมเห็ดมาไว้คายนล่นทอว. ครนรุ่ง
 ชนพระมหาอุปราชแดงพดเชาคายพระสุนทรตั้งคราม, พระสุนทรตั้ง-
 ความคอรบชาล็กเปอนดามาดแต่เพดาเข้าจนพตบค ชาล็กทนนเขาทก
 ภายพระสุนทรตั้งครามแตก, เดี่ยคายเตบอมาจำปา, พดคายบาง
 ดงบกกางเปอนันมาก. ครนเพดางชนล้มเค็ดพระเจ้าหงสาวดีชงชาว
 คณพตายกามถนตั้งเจดล็กคกคทวแดง, ถ้เค็ดคยพตมาทงถนพต,
 ให้ททนนเค็ดเข้าแรงคณทท ไม่ไปต้องพดทง, ถ้เค็ดอนชงให้
 ทททานมาทวชยเขายททนาคายพระยาจักร, พระยาจักรกัษบทททานออก